

# «فقيه اعلم»

تأليف:

حجة الاسلام والمسلمين مصطفى برزگر آملی

برزگر آملی، مصطفی.

فقیه اعلم / مؤلف مصطفی برزگر آملی. قم: تا ظهور، ۱۳۹۰.

۲۰۸ ص.

۴۰۰۰ ریال:

ISBN : 978-964-9141-96-1

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۰۳-۲۰۷؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. موضوعیت. ۲. خامنه‌ای، علی، رهبر انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - الف. عنوان.

۲۹۷/۳۱

۷ف ۴ب / ۴ / ۱۶۷ BP

۱۳۹۰

ف ۴۴۴ ب

## فقیه اعلم

مؤلف: حجة الاسلام والمسلمین مصطفی برزگر آملی

ویراستار: علی بیات

ناشر: انتشارات تا ظهور

حروفچینی: سجاد

چاپخانه: قدس، قم

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۱-۹۶-۹۱۴۱-۹۶۴-۹۷۸-۹۷۸-۹۶۴-۹۱۴۱-۹۶-۱ ISBN : 978-964-9141-96-1

مرکز پخش:

◀ قم، خیابان صفائیه، کوچه ممتاز، کوی هشتم، پلاک ۱۱، انتشارات تا ظهور

تلفن: ۷۸۳۵۵۷۵ - همراه: ۰۹۱۹ ۲۹۴ ۲۴۰۵

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است



## فهرست مطالب



۱۷ ..... مقدمه

## فصل اول

## معنا و تعریف اجتهاد

۲۵ ..... تعریف اجتهاد

۲۷ ..... تعریف اجتهاد در بیان شهید مطهری (ره)

۲۸ ..... سابقه اجتهاد

۲۹ ..... تعریف اجتهاد در بیان امامان معصوم علیهم السلام

۳۰ ..... مقدمات اجتهاد

۳۰ ..... عنصر زمان و مکان در اجتهاد پویا

۳۲ ..... جایگاه اجتهاد در قانون اساسی

## فصل دوم

مراد از فقیه و ویژگی‌های فقیه جامع الشرایط

از منظر علماء بزرگ شیعه و اهل تسنن

۳۷ ..... مراد از «فقیه» و ویژگی‌های «فقیه جامع الشرایط»

۳۸ ..... شرایط و صفات رهبری

۳۸ ..... ویژگی‌های فقیه جامع الشرایط

۳۸ ..... ۱- اجتهاد مطلق

- ۲- عدالت مطلق ..... ۳۹
- ۳- قدرت مدیریت و استعداد رهبری ..... ۴۱
- ۴۳- مبنای نظری و سیاسی حضرت امام (ره) ..... ۴۳
- اهمیت ولایت فقیه در منظر و آراء علماء بزرگ شیعه ..... ۴۳
- ۱- ولایت فقیه در نگاه بنیانگذار نظام مقدس جمهوری اسلامی ..... ۴۴
- امام خمینی (ره) ..... ۴۴
- ۲- ولایت فقیه از نظر: حضرت آیه الله العظمی خامنه ای ..... ۴۵
- ۳- مرحوم محمد حسن نجفی (صاحب جواهر) ..... ۴۵
- ۴- مرحوم زین الدین عاملی (ره) (شهید دوم) ..... ۴۶
- ۵- مرحوم حضرت آیه الله بروجردی (ره) ..... ۴۶
- ۶- مرحوم حضرت آیه الله خویی (ره) ..... ۴۶
- ۷- حضرت آیه الله سیدعلی سیستانی ..... ۴۶
- ۸- مرحوم نراقی (ره) در کتاب عوائد ..... ۴۶
- ۹- حضرت آیه الله ناصر مکارم شیرازی ..... ۴۷
- ۱۰- حضرت آیه الله حسین نوری همدانی ..... ۴۷
- ۱۱- حضرت آیه الله جعفر سبحانی ..... ۴۸
- ۱۲- حضرت آیه الله صافی گلپایگانی ..... ۴۸
- ۱۳- حضرت آیه الله جوادی آملی ..... ۴۸
- ۱۴- حضرت آیه الله غروی ..... ۴۹
- ۱۵- حجة الاسلام سیدحسن نصرالله ..... ۴۹
- خلاصه مطالب ..... ۵۰
- گزیده ای از آراء شهید دکتر بهشتی در باره «ولایت فقیه و اجتهاد حکومتی» ..... ۵۰
- ولایت فقیه از منظر علماء اهل سنت ..... ۵۲

## فصل سوم

جایگاه مرجعیت و رابطه آن با ولایت فقیه  
و شرایط رهبری

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| جایگاه مرجعیت و رابطه آن با ولایت فقیه و شرایط رهبری       | ۵۷ |
| تعریف مرجعیت                                               | ۵۷ |
| عنصر «فقاہت» در مرجعیت و زعامت                             | ۵۷ |
| شأن مرجعیت                                                 | ۵۹ |
| قلمرو ولی فقیه و مرجعیت (در فتوی و حکم فقهی و حکومتی)      | ۶۰ |
| شرائط زمان انتخاب رهبری                                    | ۶۲ |
| پاسخ به یک شبهه                                            | ۶۴ |
| کیفیت انتخاب آیه الله العظمی خامنه ای به ولایت و زعامت امت | ۶۶ |
| شورای رهبری یا رهبری فردی؟                                 | ۶۷ |

## فصل چهارم

صلاحیت های علمی و اجتهاد حضرت آیه الله العظمی خامنه ای  
برای رهبری

|                                                        |    |
|--------------------------------------------------------|----|
| صلاحیت های علمی و اجتهاد حضرت آیه الله العظمی خامنه ای |    |
| برای رهبری                                             | ۷۵ |
| الف) صلاحیت علمی                                       | ۷۶ |
| ب) صلاحیت اخلاقی (عدالت و تقوای لازم)                  | ۷۶ |
| ج) توانایی های شخصی                                    | ۷۷ |
| دو عامل مؤثر در تصمیم قاطع خبرگان در انتخاب معظم له    | ۷۷ |



- اجتهاد رهبر فرزانه انقلاب قبل از سن ۱۸ سالگی ..... ۷۹
- نقل زیبایی از حجة الاسلام والمسلمین عبدالرضا ایزد پناه از شاگردان
- درس معظم له در مشهد ..... ۸۱
- در حوزه علمیه نجف اشرف ..... ۸۱
- خاطرات حجة الاسلام والمسلمین حسین علی اکبریان ..... ۸۲
- بیاناتی از استاد سید مرتضی خاتمی ..... ۸۳
- بیان حجة الاسلام راشد یزدی ..... ۸۴
- حجة الاسلام والمسلمین موسوی کاشانی (از اعضای بیت-تهران) ..... ۸۵

### فصل پنجم

تأییدات و کلام حضرت امام (ره) و دهها مراجع بزرگ تقلید وقت  
در باره مقام و اجتهاد مقام معظم رهبری

- تأییدات و کلام حضرت امام علیه السلام و دهها مراجع بزرگ تقلید وقت ..... ۹۱
- نظرات حضرت امام (ره) ..... ۹۵
- بیانات آیه الله هاشمی رفسنجانی از قول حضرت امام (ره) ..... ۹۷
- بیانات مرحوم سید احمد خمینی (ره) ..... ۹۸
- کلام دختر حضرت امام (ره) ..... ۹۹
- جریان انتخاب رهبری از زبان خود حضرت آیه الله العظمی خامنه ای ..... ۱۰۰
- وصف ویژگیها، صلاحیتها و قوت علمی مقام معظم رهبری ..... ۱۰۱
- حضرت آیه الله العظمی بهجت (ره) ..... ۱۰۱
- حضرت آیه الله العظمی بهاء الدینی (ره): ..... ۱۰۴
- چند دقیقه خورشید اینجا تابید و رفت ..... ۱۰۴
- ولایت فقیه نوشتنی نیست، فهمیدنی است ..... ۱۰۴

- ۱۰۶ ..... ایشان ذخیره الهی برای بعد از امام بوده است
- ۱۰۶ ..... من از همان ساعتی که (دو شب) شما زنگ زدید آمده‌ام استقبال
- ۱۰۷ ..... علامه حضرت آیه الله حسن زاده آملی
- ۱۰۸ ..... یک مکروه از شما سراغ ندارم
- ۱۰۹ ..... قائد ولی وفی و رائد سائنس حقی .....
- ۱۱۰ ..... حکیم متألّه و فقیه عالی قدر حضرت آیه الله العظمی جوادی آملی
- ۱۱۰ ..... حضرت آیه الله العظمی میرزا هاشم آملی (ره)
- ۱۱۱ ..... حضرت آیه الله العظمی گلپایگانی (ره)
- ۱۱۱ ..... حضرت آیه الله العظمی صافی گلپایگانی
- ۱۱۲ ..... حضرت آیه الله العظمی اراکی (ره)
- ۱۱۳ ..... حضرت آیه الله العظمی مرعشی نجفی (ره)
- ۱۱۴ ..... حضرت آیه الله العظمی فاضل لنکرانی (ره)
- ۱۱۴ ..... تردیدی در مقام شامخ علمی و اجتهاد و فقاہت معظم له نیست
- ۱۱۵ ..... حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی
- ۱۱۵ ..... حضرت آیه الله العظمی نوری همدانی
- ۱۱۶ ..... آیه الله شیخ یوسف صانعی
- ۱۱۷ ..... نظر حضرت آیه الله حاج سیدجعفر کریمی
- ۱۱۸ ..... حضرت آیه الله العظمی صالحی مازندرانی (ره):
- ۱۱۸ ..... مرحوم آیه الله طالقانی (ره)
- ۱۱۸ ..... علامه شهید آیه الله مطهری (ره)
- ۱۱۹ ..... آیه الله هاشمی رفسنجانی
- ۱۲۰ ..... حضرت آیه الله مؤمن
- ۱۲۱ ..... آیه الله سیدعباس خاتم یزدی

- ۱۲۱ ..... حضرت آیه الله راستی کاشانی
- ۱۲۲ ..... حضرت آیه الله حاج شیخ محمدابراهیم جناتی
- ۱۲۲ ..... آیه الله آذری قمی (ره)
- ۱۲۳ ..... حجة الاسلام والمسلمین سید حسن نصرالله
- ۱۲۳ ..... مرحوم حضرت آیه الله شیخ علی مشکینی (ره)
- ۱۲۳ ..... حضرت آیه الله غروی
- ۱۲۴ ..... حضرت حجة الاسلام والمسلمین واعظ زاده خراسانی
- ۱۲۴ ..... حضرت آیه الله شاهرودی
- مقام معظم رهبری از نگاه دیگران :

- ۱۲۵ ..... ولادیمیر پوتین
- ۱۲۶ ..... خاویار پرزدکوئیاری (دبیر کل اسبق سازمان ملل)
- ۱۲۷ ..... کوفی عنان (دبیر کل سابق سازمان ملل)
- ۱۲۸ ..... بنی صدر (رئیس جمهور خائن اسبق ایران)
- ۱۲۸ ..... شیطننت دشمنان و مخالفان جمهوری اسلامی
- ۱۲۹ ..... تایمز لندن، رادیو اسرائیل و روزنامه لوموند

### فصل ششم

معیار و ملاک تشخیص عنصر أعلمیت،

مجتهد متجزی و مجتهد مطلق

- ۱۳۳ ..... اجتهاد مطلق، اجتهاد متجزی
- ۱۳۴ ..... فقیه اعلم و ولایت امر
- ۱۳۵ ..... مراد از أعلمیت در روایات
- ۱۳۵ ..... اما مقصود از أعلمیت در روایت فوق چیست؟

- معنای علمیت ..... ۱۳۶
- ملاک علمیت در بیان سید محمد مجاهد ..... ۱۳۷
- ملاک علمیت در بیان مرحوم کاشف الغطا و میرزا حبیب الله رشتی ... ۱۳۷
- ملاک علمیت در بیان شیخ انصاری در «مطارح الأنظار» ..... ۱۳۷
- ملاک علمیت در بیان سید ابوالحسن اصفهانی ..... ۱۳۸
- ملاک علمیت در بیان محقق عراقی ..... ۱۳۸
- ملاک علمیت در بیان صاحب عروه ..... ۱۳۹
- نتیجه مطالب ..... ۱۴۰
- ملاک علمیت در بیانی زیبا از علامه شهید استاد مطهری ..... ۱۴۰
- در چه مواردی باید به «فقیه أعلم» مراجعه شود؟ ..... ۱۴۱
- قول تبعیض در تقلید در بیان صاحب عروه ..... ۱۴۱
- آیه الله خوئی در «التنقیح فی شرح العروة» ..... ۱۴۱
- گستره مسائل لازم التقلید و مواردی که از «تقلید» استثناء شده است .. ۱۴۲
- بیان حضرت امام علیه السلام ..... ۱۴۲
- بیان رهبر معظم انقلاب اسلامی «دام ظلّه العالی» ..... ۱۴۲
- پاسخ امام علیه السلام در مقابل این سؤال که «حوادث واقعه» چیست؟ ..... ۱۴۴
- نظریه امام خمینی علیه السلام در ارتباط با شعار جدائی دین از سیاست و تأثیر آن در اجتهاد مجتهدین ..... ۱۴۵
- مجتهد متجزی در بیانی زیبا از حکیم متأله و فقیه عالی قدر حضرت آیه الله العظمی جوادى آملى: ..... ۱۴۷
- «فقیه أعلم» و معیار و ملاک تشخیص عنصر علمیت ..... ۱۴۷
- اجتهاد به نحو متجزی کافی نیست ..... ۱۵۱
- خلاصه و نتیجه مطالب ..... ۱۵۲

## فصل هفتم

«نائب خاص»، «نائب عام» و «نیابت عام»

ولی فقیه جامع الشرایط از امام عصر(عج)

- بررسی مسئله‌ی نیابت از امام عصر(عج) در زمان غیبت ..... ۱۵۹
- انقسام نیابت ..... ۱۶۰
- ضرورت «نیابت عام» ولی فقیه جامع الشرایط یک مسأله فقهی و کلامی ..... ۱۶۲
- بر اساس روایات، نیابت ولی فقیه جامع الشرایط از امام عصر(عج) چگونه نیابتی است؟ ..... ۱۶۵
- نتیجه مطالب ..... ۱۶۷
- یک سؤال و اشکال؟ و پاسخی از حضرت امام علیه السلام ..... ۱۶۸
- شرایط و ویژگی‌های لازم برای «نیابت عام» ولی فقیه جامع الشرایط ..... ۱۶۹
- یک) صلاحیت علمی ..... ۱۷۰
- دو) صلاحیت اخلاقی (عدالت و تقوای لازم) ..... ۱۷۱
- سه) توانایی‌های شخصی ..... ۱۷۱
- «نیابت عام» ولی فقیه جامع الشرایط از امام عصر(عج) در بیان علماء و مراجع بزرگ شیعه: حضرت امام(ره) در کتاب البیع ..... ۱۷۳
- حضرت آیه الله العظمی زین الدین عاملی(ره) (شهید دوم)، حضرت آیه الله العظمی خویی(ره)؛ حضرت آیه الله العظمی ناصر مکارم شیرازی، حضرت آیه الله العظمی جعفر سبحانی، حضرت آیه الله العظمی جوادی آملی، حضرت آیه الله حاج سیدجعفر کریمی مازندرانی ..... ۱۷۴
- اصل پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ..... ۱۷۵

## فصل هشتم

## حسن ختام

«زندگی علمی، سوابق سیاسی و مبارزات رهبر فرزانه انقلاب»

زندگی علمی، سوابق سیاسی و مبارزات رهبر فرزانه انقلاب: ۱۷۹

۱- میلاد ..... ۱۷۹

۲- در حوزه علمیه مشهد ..... ۱۷۹

۳- در حوزه علمیه نجف اشرف ..... ۱۸۰

۴- در حوزه علمیه قم ..... ۱۸۱

مبارزات سیاسی ..... ۱۹۰

همراهی با نهضت امام خمینی (قدس سره) از سال ۱۳۳۷ ..... ۱۹۴

دومین بازداشت ..... ۱۹۵

سومین و چهارمین بازداشت ..... ۱۹۵

پنجمین بازداشت ..... ۱۹۶

بازداشت ششم ..... ۱۹۷

در تبعید ..... ۱۹۸

در آستانه پیروزی ..... ۱۹۸

پس از پیروزی ..... ۱۹۹

کتابنامه ..... ۲۰۳

## ♦ مقدمه

حمد و سپاس خدایی را که انسان را آفرید و برای هدایت او انبیا و رهبران راستین را فرستاد و زمین را خالی از حجت قرار نداد. رسول خدا ﷺ فرمودند: «همانا فقهاء و دانشمندان دین شناس، میراث‌دار پیامبرانند».<sup>۱</sup> یعنی «ولایت فقاہت و عدالت» فقیهان و نخبگان دین شناس.

لذا علاوه بر تشکیل حکومت و رهبری امت اسلام، تداوم رهبری به وسیله «نخبگان دینی» از مهم‌ترین رسالت رسول گرامی اسلام ﷺ بوده و ملاک اصلی نخبگی و شایستگی نیز از منظر نبوی ﷺ «عنصر فقاہت و أعلمیت» می‌باشد. چنانچه نبی مکرم اسلام ﷺ فرمودند: «اگر ولایت امور امت به شخصی واگذار شود که در میان آن امت،

۱. قال رسول الله ﷺ: «أَنَّ الْفُقَهَاءَ وَرِثَةُ الْأَنْبِيَاءِ». شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۴،

عالم تر از او وجود داشته باشد، وضعیت آن امت همواره رو به سقوط و انحطاط خواهد بود.<sup>۱</sup>

در جای دیگر، پیام آور وحی آسمانی فرمودند: «فقیهان، امین و مورد اطمینان پیامبرانند».<sup>۲</sup> یعنی؛ فقیهان معصوم، به عنوان «جانشینان خاص» و فقیهان غیر معصوم واجد شرایط، به عنوان «جانشینان عام» مکتب نبوی می باشند.

در همین راستا نبی مکرم اسلام ﷺ، در واقعه غدیر، کسی را به عنوان «جانشین خاص» در برابر دیدگان تاریخ معرفی فرمودند که کاملاً از ارزش های اسلامی به طور جامع برخوردار بود.

فقیه عالی قدر حضرت آیه الله العظمی جوادی آملی در بیانی زیبا فرمودند: پیامبر اسلام، علاوه بر فقیهان معصوم و برگزیده، به فقیهان غیر معصوم و ارسته از دنیا نیز حق ولایت و حکومت بر جامعه بخشید. از این منظر، ولایت فقیه از مقام فقاہت و عدالت فقیه برخاسته و در واقع، فقاہت و عدالت فقیه است که حکومت می کند، نه شخص فقیه یا اراده شخصی او.<sup>۳</sup>

۱. پیامبر اکرم ﷺ: «ما ولت امه امرها رجلاً قط وفیهم أعلم منه الا لم یزل امرهم ینذهب سفلاً حتی یرجعوا ما ترکوا». علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۴۳. و شیخ صدوق، مجلس ۲۱، ص ۵۶۶، چاپ دارالتقاف قم.

۲. پیامبر اکرم ﷺ: «الفقهاء ائمة الرسل». علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۲، ص ۳۶.

۳. ر.ک: جوادی آملی، عبدالله، ولایت فقیه، ولایت فقاہت و عدالت، ص ۲۰۹.

چیزی که در قانون اسلامی و در فقه ما پیش بینی شده این است که یک فقیه عادل زمان شناسی در جامعه حضور داشته باشد که انگشت اشاره و هدایت او بتواند کارها را پیش ببرد. چرا فقیه باشد؟ برای این که ارزش های دین و ارزش های اسلامی را بشناسد... چرا باید عادل باشد؟ برای این که اگر او از وظیفه تخلف کند، یا اگر به فکر خودش باشد... آن وقت آن ضمانت لازم برای سلامت این نظام باقی نخواهد ماند. لذا اگر از عدالت افتاد، بدون این که لازم باشد کسی او را عزل کند، خودش معزول است.

چرا زمان شناس باشد؟ برای این که اگر زمان شناس نباشد و دنیا را نشناسد، (در برابر حيله ها و ترفندهای دشمن) فریب خواهد خورد... این ساز و کارهای لازم، در قانون اساسی پیش بینی شده است. این، آن چیزی است که مطلوب است.<sup>۱</sup>

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: «عالمان دین شناس، فرمانروای مردمند».<sup>۲</sup>

رخصت دادن حضرت امیر مؤمنان علیه السلام در پذیرش ولایت و حکومت به فقیهان برگزیده ای همچون حذیفه بن یمان<sup>۳</sup> و فقیه

۱. بیانات مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹/۲/۲۳.

۲. «العلماء حکام علی الناس»، آمدی، غررالحکم، ص ۱۴۷.

۳. قال رسول الله صلی الله علیه و آله: «حذیفه بن یمان من اصفیاء الرحمان و ابصرکم با الحلال و الحرام».

علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۳۴۳.

ولایت مدار و با بصیرتی چون سلمان<sup>۱</sup>، و عمار یاسر... در دوران خلافت خلیفه اول، دوم و سوم، به معنای پذیرش و تأیید دولت وقت نبود، بلکه این رخصت بدین معنا بود که حق ولایت و حاکمیت به رخصت امام حق بوده و خود را در واقع منصوب از جانب او بدانند. آن چه در این کتاب در صدد بیان آن هستم این که فقیه عادل زمان شناس به عنوان جانشین عام امام حق علیه السلام باید از نخبگی، شایستگی و اعلیّت برخوردار باشد، همچون حذیفه بن یمان، سلمان، عمار یاسر و یا چون مالک اشتر که فقیهی با بصیرت و دوراندیش، صاحب درایت و سخاوت و صلابت، زیرکی و کیاست، دین شناسی و فقاہت در اوج بود. در دورانی که نامداران جهان اسلام در سستی و تردید فتنه ها و امانده بودند، جناب مالک بصیر و پر استقامت در عرصه ولایت مداری در اوج بود. امیر مؤمنان علیه السلام با تأکید بر دشوار بودن تشخیص حق از باطل در روزگار فتنه، فرمود: «وَلَا يَحْمِلُ هَذَا الْعِلْمُ إِلَّا أَهْلُ الْبَصَرِ وَالصَّبْرِ وَالْعِلْمِ بِمَوَاضِعِ الْحَقِّ» و این پرچم مبارزه را جز افراد با بصیرت و پر استقامت و عالم به جایگاه حق به دوش نمی کشتند<sup>۲</sup>.

۱. سلمان فقیهی مبارز و ولایت پذیر که به هنگام بیعت اجباری با خلیفه اول، پس از رخصت جویی از امام حق، دست چپ خویش را به دست راست خلیفه زد و فرمود: دست راست من از زمان رسول خدا در بیعت با علی است و با آن دست، جز با علی یا فرد دیگری بیعت نمی کنم. (حسینی آملی، الکشکول، ص ۸۴-۸۵).

۲. ترجمه نهج البلاغه (المعجم المفهرس)، دشتی محمد، ج ۴۲، بهار ۸۶، خطبة ۱۷۳، ص ۲۳۲.

در کتاب ولایت فقیه حضرت امام (ره)، این اندیشه سیاسی و حکومتی چنین بیان شده است: والی و حاکم اسلامی، باید مانند حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) رفتار کند و طبق برنامه‌ای که برای مالک اشتر و در حقیقت برای همه والیان و حکام تعیین فرموده است عمل نماید، چرا که عهدنامه مالک اشتر، بخش‌نامه‌ای عمومی است که فقهاء هم اگر والی شدند، بایستی دستورالعمل خویش بدانند.<sup>۱</sup>

امام خمینی «عهدنامه مالک اشتر» را «بخش‌نامه عمومی امام حق به تمام اولیای فقیه و حاکمان اسلامی» معرفی فرموده‌اند. همان طور که سازمان ملل متحد «عهدنامه مالک اشتر» را به عنوان «مشور جهانی حقوق بشر» برگزیده و آن را به ثبت رسانده است.

وما توفیقی إلا بالله وهو حسبی ونعم الوکیل

قم، مصطفی برزگر آملی

رمضان المبارک ۱۴۳۲ هـ. ق، ۱۳۹۰ هـ. ش

۱. ولایت فقیه، امام خمینی، سید روح‌الله، ص ۷۵.